

ŠOLSKI ODBORI O REFORMI

Sodobni družbeni in tehnični razvoj zahtevata skoraj v vseh državah na svetu proučevanje dosedanjih vrednosti šol in njihove prilagoditve potrebam sodobne civilizacije.

Razvoj naše socialistične družbe in socialističnih družbenih odnosov pa še posebej zahtevata popolno korekturo dosedanjega šolskega sistema pouka in vzgojnih smotrov šole. Motiv šolske reforme imajo pri nas zelo važen družbeni in pedagoški značaj. Kljub vsem izpremembam, ki smo jih do sedaj izvedli v šolah, smo v našem dosedanjem razvoju v glavnem samo popravljali najbolj grobe pomanjkljivosti prejšnjega šolskega sistema in duha stare šole. V razvoju socializma pa smo prišli že tako daleč, da je globoka in vsestranska reforma tako šolskega sistema kakor tudi značaja izobrazbe postala nujna in neodložna naloga.

Komisija za šolsko reformo je do zdaj nastopila pred javnostjo s dvema predlogoma: o obveznem osemletnem šolanju in o šolanju učiteljev osmoletnih šol. Pripravljajo se predlogi o strokovni izobrazbi, o gimnazijah, o izobraževanju odraslih, o predšolski vzgoji in o materialno-financijskih problemih. Ko bodo ti predlogi gotovi, bo mogoče pregledati šolski sistem v celoti ter začeti z ustvarjanjem šolske zakonodaje.

Predlog o osemletnem obveznem šolanju

S tem predlogom se bo položaj osmoletne šole v vsem šolskem sistemu znatno spremenil, spremenil pa se bo tudi šolski sistem.

Glavni sklepi o osmoletnem obveznem šolanju vsebujejo naslednje: obvezno šolanje za vso mladino mora trajati osem let (od 7 do 14 let), šolanje mora biti enotno za vse, v njem mora biti povezan učno-vzgojni

proces v nerazdvojni celoti, kar pomeni, da je družbena funkcija šole izrednega pomena za formiranje osebnosti socialistične družbe. Ta funkcija služi kot osnovna predpriprava za vse druge šole strokovnega in splošnega značaja. Značaj izobrazbe, ki jo daje ta šola, ne sme biti knjižni, temveč mora imeti v njem veliko vlogo osnovne tehnične kulture, ki jo bo dajala ta šola, kakor tudi sposobnost, ki jo mora razvijati pri otrocih, da bodo znali pridobiti znanje uporabljati v praksi. Telesna in estetska vzgoja kakor tudi razvijanje najraznovrstnejših praktičnih dejavnosti, ki so v skladu s starostjo otrok, bodo imeli enakopravno mesto v pouku in življenju šole. Učne in življenjske oblike morajo biti v šoli tako gibčne in raznovrstne, da bodo vzbujale in razvijale samostojnost in individualne sposobnosti učencev.

V predlogu komisije so dovolj obdelani argumenti za vse te

sklepe. Zlasti so pomembni tisti argumenti, ki zagovarjajo enotno šolo, ne pa različne tipe šol, kar bi nujno privedlo do delitve na šole za mesto in vas. Tak delitev je nasprotna perspektivi našega razvoja, ni pa tudi v skladu s potrebami razvoja sodobnega kmetijstva, ki prav tako kakor industrija potrebuje izobraženega in razgledanega proizvajalca, če hočemo dvigniti delovno produktivnost v kmetijstvu. Toda predlog daje široke možnosti za prilagajevanje šole okolju in njegovim potrebam in za vnašanje določenih posebnosti in razlik.

Predlog še ne vsebuje obdelanih učnih načrtov in programov, toda vsa načela, na katerih je treba zgraditi učno-vzgojni proces, so trdno postavljena.

Šolski odbori v diskusiji

Diskusija o teh problemih v javnosti ima namen, da prvič s kritiko in novimi predlogi pomaga komisiji in drugič, da se vse tisto, kar je sprejemljivo, že začne postopoma izvajati v življenju. Kakor je že bilo večkrat rečeno, šolska reforma ni in ne more biti samo zakonski akt, ki ga je mogoče mahoma in administrativno izvesti. Reforma je daljši proces, ki zahteva, da poprej sprejmemo vsa učna in vzgojna načela, ki ustrezajo šoli socialistične družbe.

Postavlja se vprašanje, koliko so šolski odbori kot organi

družbenega upravljanja, ki so šolski enoti najbližji in neposredno pred družbeno skupnostjo najbolj odgovorni, začeli razpravljati in diskutirati o problemih obveznega osemletnega šolanja in o predlogu komisije o osemletni šoli.

Naši šolski odbori v svojem dosedanjem delu še niso dovolj prešli iz okvirov organizacijskih, personalnih in materialno-financijskih vprašanj. Diskusija o reformi šol nudi najboljšo priložnost, da se članj šolskih odborov temeljito in v celoti seznajajo z vsemi vprašanji celotnega šolskega sistema in življenja. To seznanjanje z glavnimi postavkami bo za mnoge šolske odbore pomenilo dober začetek razširitve dela na področju pouka in vzgoje v najširšem smislu. To je pravzaprav obveznost teh družbenih organov upravljanja, ki jim je zaupana skrb za šolo. Če bi se šolski odbori še nadalje zapirali v ozke okvire bodisi še tako važnih organizacijsko-materialnih vprašanj, bi se sčasoma nujno spremenili v neke vrste tehnično-administrativne organe šolske uprave in sveta. To pa nikakor ni v duhu celotnega našega sistema družbenega samoupravljanja.

Kaj lahko takoj uvedemo?

Ne gre samo za spoznavanje in proučevanje splošnih problemov osmoletne šole v šolskem sistemu. Diskusija v šolskih odborih bo najbolj učinkovita takrat, če bo na podlagi tistih načel, ki so postavljena v predlogu, služila za preverjanje in primerjanje življenja z delom v

šoli. Če v tem predlogu je nekaj skupnih vprašanj, ki bi morala pritegniti zlasti pozornost šolskih odborov. Gre predvsem za delovanje šole v smeri socialistične vzgoje in formiranja mlade osebnosti. Gre nadalje za skupino vprašanj, ki govorijo o praktičnih dejavnostih in o splošnem tehničnem izobraževanju, o zdravstveni, telesni in estetski vzgoji kot o sestavnih organskih komponentah učno-vzgojnega delovanja šole. In končno, gre za glavna načela, na katerih stoji notranja organizacija šole. Diskusija o teh problemih in preverjanje prakse v šoli, ki jo upravljajo, bo nedvomno pokazala, da je že zdaj v vsaki šoli zelo mnogo možnosti, da bi se v precejšnji meri spremenila duh in oblika vzgoje in življenja mladih učencev v šoli, kar vse ni odvisno od materialnih pogojev, kljub njihovim važnim vlogam.

Proučevanje vseh teh problemov bo pomagalo najti pravo mero in okvir dela šolskega odbora in mu pripomoglo, da bo prestopil strogo postavljeno mejo med učno-vzgojnimi vprašanji, s katerimi se šolski odbori morajo in morejo ukvarjati in strokovnimi učnimi vprašanji, katerih podrobnosti jim vsekakor ni treba poznati. Ljudski odbori bodo v sodelovanju z učitelji, ki tvorijo del šolskega odbora in s celotnim učnim kolektivom našli načine in oblike, ki jih lahko že zdaj uporabijo v duhu sodobnih socialističnih smotrov šole.

Mitra Mitrović

vi (in izročil vsakemu članu) pregled izgub podjetja, ki so nastale zaradi zamude, prezgodnjega prenehanja z delom in zaradi drugih oblik nediscipline.

Naša pripomba

Cepprav je upravni odbor ugotovil velike izgube zaradi nediscipline, ni storil zadosti učinkovitih ukrepov, da bi jo odpravil, temveč je samo odlagal te ukrepe. Res je, da je treba proti nediscipliniranosti delavci tudi s prepričevanjem, z opozarjanjem na škodo in podobno. Toda hkrati s tem je treba storiti vse ukrepe, ki stoje podjetju na razpolago. Če nekdo zamudi na delo, tedaj ne more dobiti polne plače za 8-urni delovni čas, temveč se mu tisti čas, ki ga je zamudil, odbije (kar je določeno tudi s predpisi), pa tudi več ali cela ura ali pol ure (kar je treba določiti v delovnem redu podjetja). To velja tudi za predčasno zapustitev dela.

Tovarna najbolj pozna svoje stanje in možnosti glede borbe proti nedisciplini. Toda nedvomno je treba vedno takoj storiti ostre ukrepe proti nedisciplini, ne pa čakati, da se le-ta razvije. Nič ni bolj nevarnega v podjetju kot to. Avtoriteta organov upravljanja in direktorja je v mnogočem odvisna od tega, kako zmorejo obdržati strogo delovno disciplino.

Iz zapisnikov ni vidno, ali so celo stvar iznesli pred delavski svet z vsemi predlogi ukrepov proti nedisciplini. Cepprav je upravni odbor sprevidel način rešitve, če-

prav je poglobil vzroke in osnovne možnosti za odpravo nediscipline, vendar je bilo neobhodno potrebno, da tudi delavski svet reče svoje. Ali se ne kaže v tem splošni odnos upravnega odbora do delavskega sveta? Dobi se vtis in to v vsem zapisniku, ne pa samo pri tem vprašanju, kakor da ni delavski svet tisti najvišji organ v podjetju, kakor to določa zakon.

Izpolnitev plana za tri četrtletja

Upravni odbor je glede tega sklenil naslednje:

- == lahko se izdela 30.420 kosov kompletnih koles do konca leta,
- == v komercialnem oddelku je treba izboljšati nabavo materiala,
- == napraviti podrobno analizo materiala posameznih artiklov,
- == proučiti problem koordinacije dela med vodstvi posameznih oddelkov,
- == plače morajo biti v sorazmerju s proizvodnjo,
- == zaradi nadpovprečnih bolovanj ima podjetje 1500 kosov koles izgube,
- == treba je predložiti delavskemu svetu ustanovitve komisije, ki bi ugotovila dejansko stanje bolnikov,
- == napraviti analizo čezmernega izkoriščanja bolezenskih dopustov,
- == zahtevati od ljudskega odbora, da spremeni stopnjo razdelitve med okrajem in podjetjem, ker današnja stopnja ne deluje vzpodbujajoče.

Prav to, verjetno spopolnjeno poročilo, je sprejel tudi delav-

ski svet brez večje diskusije s tem, da je določil komisijo za vprašanje bolnikov (komisijo so razširili z dvema članoma izvršnega odbora sindikalne podružnice). Nadalje so naročili podrobno analizo potrošnje materiala, da bi ugotovili prihranke in preblike potrošnje za posamezne dele koles in končno so naročili izdelavo elaborata, ki naj bi predvidel ukrepe in kazni za tiste delavce, ki stalno(?) zamujajo.

Eden diskutantov je pripomnil, da upravni odbor ni diskutiral o fluktuaciji delovne sile. Na primer: neki brusilec je odšel iz podjetja, ne da bi ga vprašali za vzrok njegovega odhoda, pa tudi drugi dobri delavci so zapustili podjetje.

Naša pripomba

Podrobna analiza dela podjetja je omogočila delavskemu svetu popoln vpogled v poslovanje in uspeh podjetja. Toda zelo je škoda, ker so prevenstveno razpravljali o čisto naravnih vprašanjih, dosti manj pa o denarnih vprašanjih. To pa ni primer samo pri tem podjetju. Razpravljajo o številu koles, o številu in asortimentu delov, toda dosti manj o finančnih rezultatih po elementih. Samo takrat govorijo o tem, ko gre za izplačila za prvih 7 dni bolezenskih dopustov (izplačali so nad milijon dinarjev). Da ni bilo tega, bi podjetje lahko zvišalo svoje dohodke za okrog 30 milijonov, kakor so to ugotovili v zapisniku.

Ali ni jasno, da so številne zamude v podjetju posledica nediscipline? Podjetje se je spoprijelo s tem problemom,

samo ni moč videti, kakšne neposredne ukrepe so dejansko storili. Ni pa slučaj samo v tem podjetju, da delavci zapuščajo delo brez poprejšnjega razgovora z direktorjem. Delo odpovedo, a nihče jih ne vpraša za vzroke. Kakor da ne zapuščajo delovnega kolektiva in kakor da to nikogar ne zadeva. Ne gre za nezakonito preprečevanje ljudem, da spremenijo delovno mesto, toda prav tako, kakor je navada, da se pri sprejemu delavca razgovarjajo z njim o njegovih nalogah in o nalogah podjetja, bi bilo treba tudi pri odpušcanju vprašati za vzroke in jih morebiti odstraniti, če je mogoče, ter ustreči upravičenim zahtevam delavcev. Cepprav je eden članov delavskega sveta zapazil ta pojav, vendar niso o tem ničesar sklepali.

Sklep

Kakor je razvidno iz zapisnika, ima tovarna koles »Partizana« razvito življenje organov delavskega upravljanja. Ti organi ne razpravljajo samo o letnem planu, temveč tudi o rekonstrukciji naprav, o normah to premijah pa v tem časovnem obdobju ničesar in o vrsti drugih vprašanj. Zapisnik je kakor ogledalo dela podjetja. Vidimo podjetje, ki izgrajuje samo sebe. Toda treba je pogledati, ali ni poudarek dela na upravnem odboru. Upravni odbor je poslovni organ, kaže pa, da večsah izdaja načelne odločbe. Delavski svet morda ni zadosti angažiran za vodstvo podjetja v celoti. Vendar pa zapisniki vsekakor niso zadostni za ugotovitve tega dejstva,

DOGOVOR O PRIDELOVANJU PŠENICE

Kmetijska zadruga v Kovinu je lani pozvala svoje člane, naj skupno pridelujejo pšenico. Prijavilo se je 92 kmetov, izbrali pa so jih 32. Zadruga je z njimi sklenila pogodbo o setvi 102 orala pšenice.

Zadruga se je obvezala, da bo kmetom preskrbela kvalitetno seme, umetno gnojilo, zaščitna sredstva in kmetijske stroje za delo. Razen tega je bila dolžna dati tudi strokovno pomoč pri delu.

Kmetje pa so se obvezali, da bodo zadrugi plačali vsa ta sredstva in usluge z delom. Razen tega so se obvezali, da bodo od povečanega donosa (iznad povprečja v tem kraju) prodali zadrugi 10 do 30 odstotkov. Ostanek pa so dolžni prodati zadrugi po tržnih cenah.

Pri tem so prišli na svoj račun tako individualni kmetje kakor tudi zadruga. Če bi recimo z uporabo teh sredstev in izvajanjem agrotehničnih ukrepov dosegli za 6 metrskih stotov večji donos od krajevnega povprečja, bi zadruga dobila v svoje sklade 153.000 din (če računamo, da znašajo tržne cene pšenice 25 din in da kmetje izroče zadrugi 10 odstotkov povečanega donosa). Po drugi strani pa bi kmetje v tem primeru povečali vrednost svojih pridelkov za 1.370.000 din.